
Natya Shastra Chapter 14

நாட்யஸாஸ்த்ரம் அத்⁴யாய: 14

Document Information

Text title : naaTyashastra adhyaaya 14 vaachikaabhinaye ChandovidhaanaM

File name : natya14.itx

Category : nATyashAstra, major_works, bharata

Location : doc_z_misc_major_works

Author : Sage Bharata

Transliterated by : Sowmya Krishnapur krsowmya at yahoo.com

Proofread by : Sowmya Krishnapur krsowmya at yahoo.com

Latest update : February 27, 2005

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

March 24, 2024

sanskritdocuments.org

॥ ஸ்ரீரஸ்து ॥

ப⁴ரதமுநிப்ரணீ¹தம் நாட்யஸாஸ்த்ரம்

அத² சதுர்த³ஸோ⁵த⁴யாய:

யோ வாக³பி⁴நய: ப்ரோக்தோ மயா பூர்வம் த்³விஜோத்தமா: |

லக்ஷணம் தஸ்ய வக்ஷயாமி ஸ்வரவ்யஞ்ஜநஸம்ப⁴வம் || 1 ||

வாசி யத்நஸ்து கர்தவ்யோ நாட்யஸ்யேயம் தநு: ஸம்ரு¹தா |

அங்க³நேபத்²யஸத்த்வாநி வாக்யார்த²ம் வ்யஞ்ஜயந்தி ஹி || 2 ||

வாங்மயாநீஹ ஸாஸ்த்ராணி வாங்நிஷ்டா²நி ததை²வ ச |

தஸ்மாத்³வாச: பரம் நாஸ்தி வாக்³ ஹி ஸர்வஸ்ய காரணம் || 3 ||

ஆக³மநாமாக்²யாதநிபாதோபஸர்க்³ஸமாஸதத்³தி⁴தைர்யுக்த: |

ஸந்தி⁴வசநவிபு⁴க்த்யபக்³ரஹ்நியுக்தோ வாசிகாபி⁴நய: || 4 ||

த்³விவித⁴ம் ஹி ஸம்ரு¹தம் பாட்²யம் ஸம்ஸ்க்ரு¹தம் ப்ராக்ரு¹தம் ததா² |

தயோர்விபா⁴க³ம் வக்ஷயாமி யதா²வத³நுபூர்வஸ: || 5 ||

வ்யஞ்ஜநாநி ஸ்வராஸ்சைவ ஸந்த⁴யோ⁵த² விப⁴க்தய: |

நாமாக்²யாதோபஸர்கா³ஸ்ச நிபாதாஸ்தத்³தி⁴தாஸ்ததா² || 6 ||

ஏதைரங்கை:³ ஸமாஸைஸ்ச நாநாதா⁴துஸமாஸ்யம் |

விஜ்ஞேயம் ஸம்ஸ்க்ரு¹தம் பாட்²யம் ப்ரயோக³ஞ்ச நிபோ³த⁴த || 7 ||

அகாராத்³யா: ஸ்வரா ஜ்ஞேயா ஓளகாராந்தாஸ்சதுர்த³ஸ |

ஹகாராந்தாநி கா³நி வ்யஞ்ஜநாநி விது³ர்பு³தா:⁴ || 8 ||

தத்ர ஸ்வராஸ்சதுர்த³ஸ - அ ஆ இ ஈ உ ஊ ரு¹ ரு¹ லு¹ லு¹ ஏ ஐ

ஓ ஓள இதி ஸ்வரா ஜ்ஞேயா: ||

கா³நி வ்யஞ்ஜநாநி யதா² - க க² க³ க⁴ ங ச ச² ஜ ஜ²

ஞ ட ட² ட³ ட⁴ ண த த² த³ த⁴ ந ப ப² ப³ ப⁴ ம ய ர ல வ

ஸ ஷ ஸ ஹ இதி வ்யஞ்ஜநவர்க:³ |

வர்கே³ வர்கே³ ஸமாக்யாதௌ த்³வௌ வர்ணௌ ப்ராக³வஸ்தி²தௌ |
அகோ⁴ஷா இதி யே த்வந்யே ஸகோ⁴ஷா: ஸம்ப்ரகீர்திதா: || 9 ||

அஷ்டௌ ஸ்தா²நாநி வர்ணாநாமுர: கண்ட:² ஸிரஸ்ததா² |
ஜிஹ்வாமுலஸ்ச த³ந்தாஸ்ச நாளிகோஷ்டௌ² ச தாலு ச || 10 ||

அ கு ஹ விஸர்ஜநீயா: கண்ட²யா: | இ ச ய ஸாஸ்தாலவ்யா: |
ரு³டு ர ஷா மூர்த்யந்யா: | லு³ து ல ஸா த³ந்த்யா: | உ
பூப்த்⁴மாநீயா ஓஷ்ட²யா: | ப ப² இதி பபா²ப்யாம் ப்ராக்
அர்த்⁴விஸர்க³ஸ்த³ரு³ஸ: உப்த்⁴மாநீய: | க க² இதி ககா²ப்யாம்
ப்ராக் அர்த்⁴விஸர்க³ஸ்த³ரு³ஸோ ஜிஹ்வமூலீய: | ஏ ஐ கண்ட²யதாலவ்யௌ |
ஓ ஓள கண்ட²யோஷ்ட²யௌ | வகாரோ த³ந்த்யோஷ்ட²ய: | ங ஞ ண ந மா
அநுநாளிகா: | விஸர்ஜநீய: ஓளரஸ்ய: இத்யேகே |

ஸர்வவர்ணநாம் முக²ம் ஸ்தா²நமித்யபரே |
த்³வௌ த்³வௌ வர்ணௌ து வர்கா³த்³யௌ ஸஷஸாஸ்ச த்ரயோ⁵பரே |
அகோ⁴ஷா கோ⁴ஷவந்தஸ்து ததோ⁵ந்யே பரிகீர்திதா: || 11 ||

ஏதே கோ⁴ஷாகோ⁴ஷா: கண்ட²யோஷ்ட²யா த³ந்த்யஜிஹ்வாநுநாளிக்யா: |
ஊஷ்மாணஸ்தாலவ்யா: விஸர்ஜநீயாஸ்ச போ³த்³த⁴வ்யா: || 12 ||

க³க⁴ங ஜஜ²ஞ ட³ட⁴ண த³த⁴ந ப³ப⁴ம ததை²வ யரலவா மதா கோ⁴ஷா: |
கக² சச² டட² தத² பப² இதி வர்கே³ஷ்வகோ⁴ஷா: ஸ்யு: || 13 ||

கக²க³க⁴ஙா: கண்ட²ஸ்தா²ஸ்தாலுஸ்தா²நாஸ்து சச²ஜஜ²ஞா: |
டட²ட³ட⁴ண மூர்த்யந்யாஸ்தத²த³த⁴நாஸ்சைவ த³ந்தஸ்தா:² || 14 ||

பப²ப³ப⁴மாஸ்த்வோஷ்ட²யா: ஸ்யு: த³ந்த்யா லு³லஸா அஹௌ ச கண்ட²ஸ்தௌ² |
தாலவ்யா இசயஸா ஸ்யுர்ரு³டுரஷா மூர்த்யஸ்தி²தா ஜ்ஞோயா: || 15 ||

லு³லூ³ த³ந்த்யௌ ஓஓள கண்டோ²ஷ்ட²யௌ ஏஐகாரௌ ச கண்ட²தாலவ்யௌ |
கண்ட²யோ விஸர்ஜநீயோ ஜிஹ்வாமுலமுத்³ப⁴வ: கக²யோ: || 16 ||

பப²யோரோஷ்ட²ஸ்தா²நம் ப⁴வேது³கார: ஸ்வரோ விவ்ரு³த: |
ஸ்ப்ரு³ஷ்டா: காத்த³யா மாந்தா: ஸஷஸஹகாராஸ்ததா² விவ்ரு³தா: || 17 ||

அந்தஸ்தா:² ஸம்வ்ரு³தஜா: ங்ஞணநமா நாளிகோத்³ப⁴வா ஜ்ஞோயா: |
ஊஷ்மாணஸ்ச ஸஷஸஹா: யரலவவர்ணஸ்ததை²வ சாந்த:ஸ்தா:² || 18 ||

ஜிஹ்வாமூலீய: க: ப உபத்⁴மானீயஸம்ஜ்ஞயா ஜ்ஞேய: |

கசடதபா ஸ்வரிதா: ஸ்யு: க²ச²ட²த²பா² ஸ்யு: ஸதா³ க்ரம்யா: || 19 ||

கண்ட²யோரஸ்யாந் வித்³யாத் க⁴ஜ்²ட⁴த⁴பா⁴ந் பாட்²யஸம்ப்ரயோகே³ து |

வேத்³யோ விஸர்ஜனீயோ ஜிஹ்வாஸ்தா²நே ஸ்தி²தோ வர்ண: || 20 ||

ஏதே வ்யஞ்ஜநவர்ணா: ஸமாஸத: ஸம்ஜ்ஞயா மயா கதி²தா: |

ஸப்³த³விஷயப்ரயோகே³ ஸ்வரா: ஸ்து பூ⁴ய: ப்ரவக்ஷயாமி || 21 ||

யஸ்மிந் ஸ்தா²நே ஸ ஸமோ விஜ்ஞேயோ ய: ஸவர்ணஸம்ஜ்ஞோ³ஸௌ |

ய இமே ஸ்வராஸ்சதுர்த³ஸ நிர்³தி³ஷ்டாஸ்தத்ர வை த³ஸ ஸமாநா: |

பூர்வோ ஹ்ரஸ்வ: தேஷாம் பரஸ்ச தீ³ர்கோ⁴வக³ந்தவ்ய: || 22 ||

இத்த²ம் வ்யஞ்ஜநயோகை:³ ஸ்வரைஸ்ச ஸாக்²யாதநாமபத்³விஹிதை: |

காவ்யநிப³ந்தா⁴ஸ்ச ஸ்யுர்தா⁴துநிபாதோபஸர்கா³ஸ்து || 23 ||

ஏபி⁴ர்வ்யஞ்ஜநவர்கை³ர்நாமாக்²யாதோபஸர்க³நிபாதை: |

தத்³தி⁴தஸந்தி⁴விப⁴க்திபி⁴ரதி⁴ஷ்டி²த: ஸப்³த³ இத்யுக்த: || 24 ||

பூர்வாசார்யைருக்தம் ஸப்³தா³நாம் லக்ஷணம் ஸமாஸயோகே³ந |

விஸ்தரஸ: புந்ரேவ ப்ரகரணவஸாத் ஸம்ப்ரவக்ஷயாமி || 25 ||

அர்த²ப்ரதா⁴நம் நாம ஸ்யாதா³க்²யாதம் து க்ரியாக்ரு²தம் |

த்³யோதயந்த்யுபஸர்கா³ஸ்து விஸேஷம் பா⁴வஸம்ஸ்ரயம் || 26 ||

தத்ப்ராஹு: ஸப்தவித⁴ம் ஷட்காரகஸம்யுதம் ப்ரதி²தஸாத்⁴யம் |

நிர்³தே³ஸஸம்ப்ரதா³நாபதா³நப்ர⁴ரு²திஸம்ஜ்ஞாபி: || 27 ||

நாமாக்²யாதார்த²விஷயம் விஸேஷம் த்³யோதயந்தி தே |

ப்ரு²த²க்தத்ரோபஸர்கே³ப்⁴யோ நிபாதா நியமே³ச்யுதே || 28 ||

ஸம்ப்ரத்யதீதகாலக்ரியாதி³ஸம்யோஜிதம் ப்ரதி²தஸாத்⁴யம் |

வசநம் நாக³த்யுக்தம் ஸுஸத்³ரு²ஸஸம்யோஜநவிப⁴க்தம் || 29 ||

பஞ்சஸததா⁴துயுக்தம் பஞ்சகு³ணம் பஞ்சவித⁴மித³ம் வாபி |

ஸ்வாத்³யதி⁴காரகு³ஜ்ணரர்த²விஸேஷைர்விபூ⁴ஷிதந்யாஸம் |

ப்ராதிபதி³கார்த²லிங்கை³ர்யுக்தம் பஞ்சவித⁴மித³ம் ஜ்ஞேயம் || 30 ||

ஆக்²யாதம் பாட்²யக்ரு²தம் ஜ்ஞேயம் நாநார்தா²ஸ்ரயவிஸேஷம் |

வசநம் நாமஸமேதம் புருஷவிப⁴க்தம் ததா³க்²யாதம் || 31 ||

ப்ராதிபதி³கார்த்யுக்ந்தா⁴த்வர்தா²நுபஸ்ரு²ஜந்தி யே ஸ்வார்தை:² |
 உபஸர்கா³ ஹ்யுபதி³ஷ்டாஸ்தஸ்மாத் ஸம்ஸ்காரஸாஸ்த்ரே⁵ஸமிந் || 32 ||
 ப்ராதிபதி³கார்த்யோகா³த்³தா⁴துச்ச²ந்தோ³நிருக்தயுக்ந்தயா ச |
 யஸ்மாந்நிபதந்தி பதே³ தஸ்மாத்ப்ரோக்தா நிபாதாஸ்து || 33 ||
 ப்ரத்யயவிபா⁴க³ஜநிதா: ப்ரகர்ஷஸம்யோக³ஸத்வவசநைஸ்ச |
 யஸ்மாத்த்பூரயதே⁵ர்தா²ந் ப்ரத்யய உக்தஸ்ததஸ்தஸ்மாத் || 34 ||
 லோகே ப்ரக்ரு³திப்ரத்யயவிபா⁴க³ஸம்யோக³ஸத்வவசநைஸ்ச |
 தாம்ஸ்தாந் பூரயதே⁵ர்தா²ம்ஸ்தேஷு யஸ்தத்³தி⁴தஸ்தஸ்மாத் || 35 ||
 ஏகஸ்ய ப³ஹூநாம் வா தா⁴தோர்விங்க³ஸ்ய வா பதா³நாம் வா |
 விப⁴ஜந்த்யர்த²ம் யஸ்மாத் விப⁴க்தயஸ்தேந தா: ப்ரோக்தா: || 36 ||
 விரிஷ்டாஸ்து ஸ்வரா யத்ர வ்யஞ்ஜநம் வாபி யோக³த: |
 ஸந்தீ⁴யதே பதே³ யஸ்மாத்தஸ்தஸ்மாத் ஸந்தி:⁴ ப்ரகீர்தித: || 37 ||
 வர்ணபத³க்ரமஸித்³த:⁴ பதை³கயோகா³ச்ச வர்ணயோகா³ச்ச |
 ஸந்தீ⁴யதே ச யஸ்மாத்தஸ்தஸ்மாத் ஸந்தி:⁴ ஸமுத்³தி³ஷ்ட: || 38 ||
 லுப்தவிப⁴க்திர்நாம்நாமேகார்த²ம் ஸம்ஹரத்ஸமாஸோ⁵பி |
 தத்புருஷாதி³கஸம்ஜ்ஜைரூர்நிர்³தி³ஷ்ட: ஷட்³விதோ⁴ விப்ரா: || 39 ||
 ஏபி:⁴ ஸப³த்³விதா⁴நைர்விஸ்தாரவ்யஞ்ஜநார்த²ஸம்யுக்தை: |
 பத³பீந்தா:⁴ கர்தவ்யா நிப³த்³த⁴பீந்தா⁴ஸ்து சூர்ண வா || 40 ||
 விப⁴க்த்யந்தம் பத³ம் ஜ்ஞேயம் நிப³த்³த⁴ம் சூர்ணமேவ ச |
 தத்ர சூர்ணபத³ஸ்யேஹ ஸந்நிபோ³த⁴த லக்ஷணம் || 41 ||
 அநிப³த்³த⁴பத³ம் ச²ந்தோ³விதா⁴நாநியதாக்ஷரம் |
 அர்தா²பேக்ஷயக்ஷரஸ்யுதம் ஜ்ஞேயம் சூர்ணபத³ம் பு³தை:⁴ || 42 ||
 நிப³த்³தா⁴க்ஷரஸம்யுக்தம் யதிச்சே²த³ஸமந்விதம் |
 நிப³த்³த⁴ம் து பத³ம் ஜ்ஞேயம் ப்ரமாணநியதாத்தமகம் || 43 ||
 ஏவம் நாநார்த²ஸம்யுக்தை: பாதை³ர்வர்ணவியூ⁴ஷிதை: |
 சதுர்பி⁴ஸ்து ப⁴வேத்³யுக்தம் ச²ந்தோ³ வ்ரு³த்தாபி⁴தா⁴நவத் || 44 ||
 ஷட்³விம்ஸதி: ஸம்ரு³தாந்யேபி:⁴ பாதை³ஸ்ச²ந்த³ஸி ஸங்க²யயா |
 ஸமஞ்சார்த⁴ஸமஞ்சைவ ததா² விஷமமேவ ச || 45 ||

ச²நதோ³யுக்தம் ஸமாஸேந த்ரிவித⁴ம் வ்ரு³த்தமிஷ்யதே |
நாநாவ்ரு³த்திவிநிஷ்பந்நா ஸப்³த³ஸ்யைஷா தநூஸஸம்ரு³தா || 46 ||

ச²நதோ³ஹீநோ ந ஸப்³தோ³ஸ்தி ந ச்²நத³ஸஸப்³த³வ்ர்ஜிதம் |
தஸ்மாத்தூப்⁴யஸம்யோகோ³ நாட்யஸ்யோத்³யோதக: ஸம்ரு³த: || 47 ||

ஏகாக்ஷரம் ப⁴வேது³க்தமத்யுக்தம் த்³வ்யக்ஷரம் ப⁴வேத் |
மத்⁴யம் த்ர்யக்ஷரமித்யாஹு: ப்ரதிஷ்டா² சதுரக்ஷரா || 48 ||

ஸுப்ரதிஷ்டா² ப⁴வேத் பஞ்ச கா³யதீ ஷட்³ ப⁴வேதி³ஹ |
ஸப்தாக்ஷரா ப⁴வேது³ஷ்ணிக³ஷ்டாக்ஷராநுஷ்டுபி³ச்யதே || 49 ||

நவாக்ஷரா து ப்³ரு³ஹதீ பங்க்திஸ்சைவ த்³ஸாக்ஷரா |
ஏகாத்³ஸாக்ஷரா த்ரிஷ்டுப்³ ஜக³தீ த்³வாத்³ஸாக்ஷரா || 50 ||

த்ரயோத்³ஸா³திஜக³தீ ஸக்வீ து சதுர்த்³ஸா |
அதிஸக்வீ பஞ்சத்³ஸா ஷோட்³ஸாஷ்டி: ப்ரகீர்திதா || 51 ||

அத்யஷ்டி: ஸ்யாத்ஸப்தத்³ஸா த்⁴ரு³திரஷ்டாத்³ஸாக்ஷரா |
ஏகோநவிம்ஸதிர்த்⁴ரு³தி: க்ரு³திர்விம்ஸதிரேவ ச || 52 ||

ப்ரக்ரு³திஸ்சைகவிம்ஸத்யா த்³வாவிம்ஸத்யாக்ரு³திஸ்ததா² |
விக்ரு³தி: ஸ்யாத் த்ரயோவிம்ஸா சதுர்விம்ஸா ச ஸங்க்ரு³தி: || 53 ||

பஞ்சவிம்ஸத்யதிக்ரு³தி: ஷட்³விம்ஸத்யுத்க்ரு³திர்ப⁴வேத் |
அதோ³ஸ்தி⁴காக்ஷரம் ச²நதோ³ மாலாவ்ரு³த்தம் ததி³ஷ்யதே || 54 ||

ச²நத³ஸாம் து ததா² ஹ்யேதே ப⁴தா:³ ப்ரஸ்தாரயோக³த: |
அஸங்க்²யேயப்ரமாணாநி வ்ரு³த்தாந்யாஹுர்தோ பு³தா:⁴ || 55 ||

கா³யதீப்ரப்⁴ரு³தித்தவேஷாம் ப்ரமாணம் ஸம்விதீ⁴யதே |
ப்ரயோக³ஜாநி ஸர்வாணி ப்ராயஸோ ந ப⁴வந்தி ஹி || 56 ||

வ்ரு³த்தாநி ச சதுஷ்ஷஷ்டிர்கா³யதர்யாம் கீர்திதாநி து |
ஸதம் விம்ஸதிரஷ்டௌ ச வ்ரு³த்தாந்யுஷ்ணிஹ்யதோ²ச்யதே || 57 ||

ஷட்பஞ்சாஸ்ச²தே த்³வே ச வ்ரு³த்தாநாமப்யநுஷ்டுபி⁴ |
ஸதாநி பஞ்ச வ்ரு³த்தாநாம் ப்³ரு³ஹத்யாம் த்³வாத்³ஸைவ ச || 58 ||

பங்க்த்யாம் ஸஹஸ்ரம் வ்ரு³த்தாநாம் சதுர்விம்ஸதிரேவ ச |

த்ரைஷ்டுபே⁴ த்³வே ஸஹஸ்ரே ச சத்வாரிம்ஸத்ததா²ஷ்ட ச || 59 ||

ஸஹஸ்ராண்யபி சத்வாரி நவதிஸ்ச ஷ்டு³த்தரா |

ஜக³த்யாம் ஸமவர்ணநாம் வ்ரு³த்தாநாமிஹ ஸர்வஸ: || 60 ||

அஷ்டௌ ஸஹஸ்ராணி ஸதம் த்³வ்யதி⁴கா நவதி: புந: |

ஜக³த்யாமதிபூர்வாயாம் வ்ரு³த்தாநாம் பரிமாணத: || 61 ||

ஸதாநி த்ரீண்யஸீதிஸ்ச ஸஹஸ்ராண்யபி ஷோட³ஸ |

வ்ரு³த்தாநி சைவ சத்வாரி ஸக்வர்யா: பரிஸங்க²யயா || 62 ||

த்³வாத்ரிம்ஸச்ச ஸஹஸ்ராணி ஸப்த சைவ ஸதாநி ச |

அஷ்டௌ ஷஷ்டிஸ்ச வ்ரு³த்தாநி ஹ்யாஸ்யந்த்யதிஸக்வர்ம் || 63 ||

பஞ்சஷஷ்டிஸஹஸ்ராணி ஸஹஸ்ரார்த⁴ஞ்ச ஸங்க²யயா |

ஷட்த்ரிம்ஸச்சைவ வ்ரு³த்தாநி ஹ்யஷ்ட்யாம் நிக³தி³தாநி ச || 64 ||

ஏகத்ரிம்ஸத்ஸஹஸ்ராணி வ்ரு³த்தாநாஞ்ச த்³விஸப்ததி: |

ததா² ஸதஸஹஸ்ரஞ்ச ச²ந்தா³ம்ஸ்யத்யஷ்டிஸம்ஜ்ஞிதே || 65 ||

த்⁴ரு³த்யாமபி ஹி பிண்டே³ந வ்ரு³த்தாந்யாகல்பிதாநி து |

தஜ்ஜ்ஞை: ஸதஸஹஸ்ரே த்³வே ஸதமேகம் ததை²வ ச || 66 ||

த்³விஷஷ்டிஸ்ச ஸஹஸ்ராணி சத்வாரிம்ஸச்ச யோக³த: |

சத்வாரி சைவ வ்ரு³த்தாநி ஸமஸங்க²யாஸ்யாணி து || 67 ||

அதித்⁴ரு³த்யாம் ஸஹஸ்ராணி சதுர்விம்ஸதிரேவ ச |

ததா² ஸதஸஹஸ்ராணி பஞ்ச வ்ரு³த்தஸதத்³வயம் || 68 ||

அஷ்டாஸீதிஸ்ச வ்ரு³த்தாநி வ்ரு³த்தஜ்ஜ்ஞை: கதி³தாநி ச |

க்ரு³தௌ ஸதஸஹஸ்ராணி த்³ஸ ப்ரோக்தாநி ஸங்க²யயா || 69 ||

சத்வாரிம்ஸத்ததா² சாஷ்டௌ ஸஹஸ்ராணி ஸதாநி ச |

பஞ்சஷ்டஸப்ததிஸ்சைவ வ்ரு³த்தாநாம் பரிமாணத: || 70 ||

ததா² ஸதஸஹஸ்ராணம் ப்ரக்ரு³தௌ விம்ஸதி⁴வேத் |

ஸப்த வை க³தி³தாஸ்த்வத்ர நவதிஸ்சைவ ஸங்க²யயா || 71 ||

ஸஹஸ்ராணி ஸதம் சைகம் த்³விபஞ்சாஸத்ததை²வ ச |

வ்ரு³த்தாநி பரிமாணேந வ்ரு³த்தஜ்ஜ்ஞை³தி³தாநி து || 72 ||

சத்வாரிம்ஸத்ததை²கஞ்ச லக்ஷாணமத² ஸங்க்யயா |

ததா² சேஹ ஸஹஸ்ராணி நவதிஸ்சதுருத்தரா || 73 ||

ஸதத்ரயம் ஸமாக்யாதம் ஹயாக்ரு²த்யாம் சதுருத்தரம் |

ஜ்ஞேயா ஸதஸஹஸ்ராணமஸீதிஸ்தர்யதி⁴கா பு³தை: || 74 ||

அஷ்டாஸீதி ஸஹஸ்ராணி வரு²த்தாநாம் ஷட் ஸதாநி ச |

அஷ்டௌ சைவ து வரு²த்தாநி விக்ரு²த்யாம் க³தி³தாநி து || 75 ||

ததா² ஸதஸஹஸ்ராணி ஸப்தஷஷ்டிஸ்ச ஸப்ததி: |

ஸப்த சைவ ஸஹஸ்ராணி ஷோட்³ஸே த்³வே ஸதே ததா² || 76 ||

கோடிஸ்சைவேஹ வரு²த்தாநி ஸங்க்ரு²தௌ கதி²தாநி வை |

கோடித்ரயஞ்சாபி⁴க்ரு²த்யாம் பஞ்சத்ரிம்ஸத்³பி⁴ரந்விதம் || 77 ||

பஞ்சாஸத்³பி:⁴ ஸஹஸ்ரைஸ்ச சதுர்பி⁴ரதி⁴கைஸ்ததா² |

சதுஷ்டயம் ஸதாநாம் ச த்³வாத்ரிம்ஸத்³பி:⁴ மமந்விதம் || 78 ||

ஷட் கோடயஸ்ததோ²த்க்ரு²த்யாம் லக்ஷாணமேகஸப்ததி: |

சதுஷ்டஷ்டிஸுதாந்யஷ்டௌ ஸஹஸ்ராண்யஷ்ட சைவ ஹி || 79 ||

உக்தாது³த்க்ரு²திபர்யந்தவ்ரு²த்தஸங்க்யாம் விசக்ஷண: |

ஏதேந ச விகல்பேந வரு²த்தேஷவேதேஷு நிர்தி³ஸேத் || 80 ||

ஸர்வேஷாம் ச²ந்த³ஸாமேவம் வரு²த்தாநி கதி²தாநி வை |

திஸ்ர: கோடயோ த³ஸ ததா² ஸஹஸ்ராணம் ஸதாநி து || 81 ||

சத்வாரிம்ஸத்ததா² த்³வே ச ஸஹஸ்ராணி த³ஸைவ து |

ஸப்தபி:⁴ ஸஹிதாந்யேவ ஸப்த சைவ ஸதாநி ச || 82 ||

ஷட்³விம்ஸதிரிஹாந்யாநி வ்யாக்யாதாநி ஸமாஸத: |

ஸமாநி க³ணநாயுக்திமாஸ்ரித்ய கதி²தாநி வை || 83 ||

ஸர்வேஷாம் ச²ந்த³ஸாமேவம் த்ரிகைர்வ்ரு²த்தம் ப்ரயோஜயேத் |

ஜ்ஞேயாஸ்சாஷ்டௌ த்ரிகாஸ்தத்ர ஸம்ஜ்ஞாபி:⁴ ஸ்தா²நமச்ச²ரம் || 84 ||

தர்ண்யக்ஷராணி விஜ்ஞேயஸ்த்ரிகோ⁵ம்ஸ: பரிகல்பித: |

கு³ருலக்⁴வக்ஷரக்ரு²த: ஸர்வவ்ரு²த்தேஷு நித்யஸ: || 85 ||

கு³ரூபூர்வோ ப⁴கார: ஸ்யாந்மகாரே து கு³ருத்ரயம் |

ஜகாரோ கு³ருமத்⁴யஸ்த: ²ஸகாரோ⁵ந்த்யகு³ருஸ்ததா² || 86 ||

லகு⁴மத்⁴யஸ்தி²தோ ரேப²ஸ்தகாரோ⁵ந்த்யலகு⁴ பர: |

லகு⁴பூர்வோ யகாரஸ்து நகாரே து லகு⁴த்ரயம் || 87 ||

ஏதே ஹ்யஷ்டௌ த்ரிகா: ப்ராஜ்ஞௌவிஜ்ஞேயா ப்ரஹ்மஸம்பவா: |

லாக்வார்த²ம் புநரமீ ச²ந்தோ³ஜ்ஞாநமவேக்ஷய ச || 88 ||

ஏபி⁴ர்விநிர்க³தாஸ்சாந்யா ஜாதயோ⁵த² ஸமாதீய: |

அஸ்வரா: ஸஸ்வராஸ்சைவ ப்ரோச்யந்தே வ்ரு²த்தலக்ஷண: || 89 ||

கு³ர்வேகம் கி³தி விஜ்ஞேயம் ததா² லகு⁴ விதி ஸ்ம்ரு²தம் |

நியத: பத³விச்சே²தோ³ யதிரித்யபி⁴தீ⁴யதே || 90 ||

கு³ரு தீ³ர்க⁴ம் ப்லுதஞ்சைவ ஸம்யோக³பரமேவ ச |

ஸாநுஸ்வாரவிஸர்க³ம் ச ததா²ந்த்யஞ்ச லகு⁴ க்வசித் || 91 ||

கா³யத்ரயாம் த்³வேள த்ரிகௌ ஜ்ஞேயௌ உஷ்ணிக் சைகாதி⁴காக்ஷரா |

அநுஷ்டுப் த்³வ்யதி⁴கா சைவ ப்³ரு²ஹத்யாம் ச த்ரிகாஸ்த்ரய: || 92 ||

ஏகாக்ஷராதி⁴கா பங்க்திஸ்த்ரிஷ்டுப் ச த்³வ்யதி⁴காக்ஷரா |

சதுஸ்த்ரிகா து ஜக³தீ ஸைகாதிஜக³தீ புந: || 93 ||

ஸக்வரீ த்³வ்யதி⁴கா பஞ்சத்ரிகா ஜ்ஞேயாதிஸக்வரீ |

ஏகாதி⁴காக்ஷராஷ்டிஸ்ச த்³வ்யதி⁴காத்யஷ்டிருச்யதே || 94 ||

ஷட்த்ரிகாஸ்து த்⁴ரு²தி: ப்ரோக்தா ஸைகா சாதித்⁴ரு²திஸ்ததா² |

க்ரு²திஸ்ச த்³வ்யதி⁴கா ப்ரோக்தா ப்ரக்ரு²த்யாம் ஸப்த வை த்ரிகா: || 95 ||

ஆக்ரு²திஸ்த்வதி⁴கைகேந த்³வ்யதி⁴கா விக்ரு²திஸ்ததா² |

அஷ்டத்ரிகா: ஸங்க்ரு²தௌ ஸ்யாத் ஸைகா சாபி⁴க்ரு²தி: புந: || 96 ||

உத்க்ரு²தி³த்³வ்யதி⁴கா சைவ விஜ்ஞேயா க³ணமாநத: |

கு³ர்வேகம் க³ இதி ப்ரோக்தம் கு³ருணீ கா³விதி ஸ்ம்ரு²தௌ |

லக்⁴வேகம் ல இதி ஜ்ஞேயம் லகு⁴நீ லாவிதி ஸ்ம்ரு²தௌ || 97 ||

ஸம்பத்³விராமபாதா³ஸ்ச தை³வதஸ்தா²நமக்ஷரம் |

வர்ண: ஸ்வரோ விதி⁴ர்வ்ரு²த்தமிதி ச²ந்தோ³க³தோ விதி:⁴ || 98 ||

நைவாதிரித்தம் ஹீநம் வா யத்ர ஸம்பத்³யதே க்ரம: |

விதா⁴நே ச்ச²ந்த³ஸாமேஷ ஸம்பதி³த்யபி⁴ஸம்ஜ்ஞித: || 99 ||

யத்ரார்த்²ஸ்ய ஸமாப்தி: ஸ்யாத் ஸ விராம இதி ஸ்ம்ரு¹: |

பாத்³ஸ்ச பத்³யதேர்தா⁴தோஸ்சதுர்பா⁴க³ இதி ஸ்ம்ரு¹: || 100 ||

அக்³ந்யாதி³தை³வதம் ப்ரோக்தம் ஸ்தா²நம் த்³விவித⁴முச்யதே |

ஸரீராஸ்யஸம்பூ⁴தம் தி³கா³ஸ்யமதா²பி ச || 101 ||

ஸாரீரம் மந்த்ரஸம்பூ⁴தம் ச²ந்தோ³ கா³யத்ரஸம்ஜ்ஞிதம் |

க்ருஷ்டே மத்⁴யம் தி³நம் ப்ரோக்தம் த்ரைஷ்டு⁴பம் பரிகீர்த்யதே || 102 ||

த்ரு¹தீயஸவநஞ்சாபி ஸரீர்ஷண்யம் ஜாக³தம் ஹி யத் |

ஹ்ரஸ்வம் தீ³ர்⁴க⁴ம் ப்லுதஞ்சைவ த்ரிவித⁴ஞ்சாக்ஷரம் ஸ்ம்ரு¹தம் || 103 ||

ஸ்வேதாத்³யஸ்ததா² வர்ணா விஜ்ஞேயாஸ்ச²ந்த³ஸாமிஹ |

தாரஸ்சைவ ஹி மந்த்³ர்⁴ஸ்ச மத்⁴யமஸ்த்ரிவித⁴: ஸ்வர: || 104 ||

த்⁴ருவாவிதா⁴நே சைவாஸ்ய ஸம்ப்ரவக்ஷயாமி லக்ஷணம் |

விதி⁴ர்⁴க³ணக்ரு¹தஸ்சைவ ததை²வார்த²க்ரு¹தோ ப⁴வேத் || 105 ||

ச²ந்த³தோ யஸ்ய பாதே³ ஸ்யாத்³தீ⁴நம் வா⁵தி⁴கமேவ வா |

அக்ஷரம் நிச்ரு¹தி³தி ப்ரோக்தம் பூ⁴ரிக் சேதி த்³விஜோத்தமா: || 106 ||

அக்ஷராப்யாம் ஸ்தா³ த்³வாப்யாமதி⁴கம் ஹீநமேவ வா |

தச்ச²ந்தோ³ நாமதோ ஜ்ஞேயம் ஸ்வராடி³தி விராட³பி || 107 ||

ஸர்வேஷாமேவ வ்ரு¹த்தாநாம் தஜ்ஜ்ஞைரு¹ஜ்ஞேயா க³ணஸ்த்ரய: |

தி³வ்யோ தி³வ்யேதரஸ்சைவ தி³வ்யமாநுஷ ஏவ ச || 108 ||

கா³யதர்யுஷ்ணிக³நுஷ்டுப் ச ப்³ரு¹ஹதீ பங்க்திரேவ ச |

த்ரிஷ்டுப் ச ஜக³தீ சைவ தி³வ்யோ⁵யம் ப்ரத²மோ க³ண: || 109 ||

ததா²திஜக³தீ சைவ ஸக்வரீ சாதிஸக்வரீ |

அஷ்டிரத்யஷ்டிரபி ச த்⁴ரு¹திஸ்சாதித்⁴ரு¹திர்க³ண: || 110 ||

க்ரு¹திஸ்ச ப்ரக்ரு¹திஸ்சைவ ஹ்யாக்ரு¹திர்விக்ரு¹திஸ்ததா² |

ஸங்க்ரு¹த்யபி⁴க்ரு¹தீ சைவ உத்க்ரு¹திர்³தி³வ்யமாநுஷா || 111 ||

ஏதேஷாம் ச²ந்த³ஸாம் பூ⁴ய: ப்ரஸ்தாரவிதி⁴ஸம்ஸ்யம் |

லக்ஷணம் ஸம்ப்ரவக்ஷயாமி நஷ்டமுத்³தி³ஷ்டமேவ ச || 112 ||

ப்ரஸ்தாரோ⁵க்ஷரநிர்³ஷ்டோ மாத்ரோக்தஸ்ச ததை²வ ஹி |

த்³விகௌ க³லாவிதி வர்ணைக்தௌ மிஸ்ரௌ சேத்யபி மாத்ரிகௌ || 113 ||

கு³ரோரத⁴ஸ்தாதா³த்யஸ்ய ப்ரஸ்தாரே லகு⁴ விந்யஸேத் |
அக்³ரதஸ்து ஸமாதே³யா கு³ரவ: ப்ரு³ஷ்ட²தஸ்ததா² || 114 ||

ப்ரத²மம் கு³ருபி⁴ர்வர்²ணர்³லகு⁴பி⁴ஸ்த்வவஸாநஜம் |
வ்ரு³த்தந்து ஸர்வச²ந்த³ஸஸு ப்ரஸ்தாரவிதி⁴ரேவ து || 115 ||

கு³ர்வத⁴ஸ்தாலலகு⁴ம் ந்யஸ்ய ததா² த்³வித்³வி யதோ²தி³தம் |
ந்யஸ்யேத் ப்ரஸ்தாரமார்கோ³ஸ்யமக்ஷரோக்தஸ்து நித்யஸ: || 116 ||

மாத்ராஸங்க²யாவிரிந்தி³ஷ்டோ க³ணே மாத்ராவிகல்பித: |
மிஸ்ரௌ க்³லாவிதி விஜ்ஞேயௌ ப்ரு³த²க் லக்ஷயவிபா⁴க³த: || 117 ||

மாத்ராக³ணே கு³ருஸ்சைவ லகு⁴நீ சைவ லக்ஷிதே |
ஆர்யாணம் து சதுர்மாத்ராப்ரஸ்தார: பரிகல்பித: || 118 ||

க்³தகப்ர⁴ரு³தீநாந்து பஞ்சமாத்ரோ க³ண: ஸம்ரு³: |
வைதாலீயம் புரஸ்க்ரு³த்ய ஷண்மாத்ராத்³யாஸ்ததை²வ ச || 119 ||

தர்யக்ஷராஸ்து த்ரிகா ஜ்ஞேயா லகு⁴கு³ர்வக்ஷராந்விதா: |
மாத்ராக³ணவிபா⁴க³ஸ்து கு³ருலக்⁴வக்ஷராஸ்ரய: || 120 ||

அந்த்யாத்³ த்³விகு³ணிதாத்³ருபாத்³ த்³வித்³விரேகம் கு³ரோர்ப⁴வேத் |
த்³விகு³ணஞ்ச லகோ:⁴ க்ரு³த்வா ஸங்க²யாம் பிண்டே³ந யோஜ்யேத் || 121 ||

ஆத்³யம் ஸர்வகு³ரு ஜ்ஞேயம் வ்ரு³த்தந்து ஸமஸம்ஜ்ஞிதம் |
கோஸம் து ஸர்வலக்⁴வந்த்யம் மிஸ்ரரூபாணி ஸர்வத: || 122 ||

வ்ரு³த்தாநாம் து ஸமாநாநாம் ஸங்க²யாம் ஸம்யோஜ்ய தாவதீம் |
ராஸ்யூநாமர்த⁴விஷமாம் ஸமாஸாத்³பி⁴நி³தி³ஸேத் || 123 ||

ஏகாதி³காம் ததா² ஸங்க²யாம் ச²ந்த³ஸோ விநிவேஸ்ய து |
யாவத் பூர்ணந்து பூர்வேண பூரயேது³த்தரம் க³ணம் || 124 ||

ஸமாநாம் விஷமாணம் ச ஸங்கு³ணய்ய ததா² ஸ்பு²டம் |
ராஸ்யூநாமபி⁴ஜாநீயாத்³விஷமாணம் ஸமாஸத: || 125 ||

ஏவம் க்ரு³த்வா து ஸர்வேஷாம் பரேஷாம் பூர்வபூரணம் |
க்ரமாந்நந்த⁴ந்மேகைகம் ப்ரதிலோமம் விஸர்ஜயேத் || 126 ||

ஸர்வேஷாம் ச²ந்த³ஸாமேவம் லக்⁴வக்ஷரவிநிஸ்சயம் |

ஜானீத ஸமவ்ரு²த்தாநாம் ஸங்க்²யாம் ஸங்க்ஷேபதஸ்ததா² || 127 ||

வ்ரு²த்தஸ்ய பரிமாணந்து சி²த்வார்தே⁴ந யதா²க்ரமம் |
ந்யஸேல்லகு⁴ யதா² ஸைகமக்ஷரம் கு³ரு சாப்யத² || 128 ||

ஏவம் விந்யஸ்ய வ்ரு²த்தாநாம் நஷ்டோத்³தி³ஷ்டவிபா⁴க³த: |
கு³ருலக்⁴வக்ஷராணீஹ ஸர்வச²ந்த³ஸ்ஸு தி³ர்ஸயேத் || 129 ||

இதி ச²ந்தா³ம்ஸி யானீஹ மயோக்தாநி த்³விஜோத்தமா: |
வ்ரு²த்தாந்யேதேஷு நாட்யே⁵ஸ்மிந் ப்ரயோஜ்யாநி நிபோ³த⁴த || 130 ||

இதி ப⁴ரதீயே நாட்யஸாஸ்த்ரே வாசிகாபி⁴நயே ச²ந்தோ³விதா⁴நம்
நாம சதுர்த³ஸோ⁵த்⁴யாய: |

Encoded by Sowmya Krishnapur krsowmya@yahoo at com

—
Natya Shastra Chapter 14

pdf was typeset on March 24, 2024

—

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

